

Brüsszel, 2016.5.18.
COM(2016) 263 final

A BIZOTTSÁG JELENTÉSE AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK ÉS A TANÁCSNAK

**a halászati és akvakultúra-termékek uniós ökocímkerendszerére vonatkozó
lehetőségekről**

1. BEVEZETÉS

A halászati és akvakultúra-termékek piacának közös szervezéséről szóló 1379/2013/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet¹ 36. cikke úgy rendelkezik, hogy a Bizottságnak megvalósíthatósági jelentést kell benyújtania az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak a halászati és akvakultúra-termékek öko-címkerendszerének lehetőségeiről.

E jelentés előkészítéseként olyan tanulmány elkészítésére adtak megbízást, amely elemzi a meglévő öko-címeket és a környezeti információk közlésének egyéb formáit. Az elemzés kiegészítéseként nyilvános konzultációra és az érdekelt felekkel folytatott közvetlen beszélgetésekre került sor².

Ez a jelentés bemutatja az öko-címek kialakulásának hátterét a halászati és akvakultúra ágazatban. Bemutatásra kerülnek az önkéntes környezeti nyilatkozatokra irányuló uniós és nemzetközi szintű közsférabeli és magánkezdeményezések. Elemezzük az öko-címmel ellátott termékek piacán uralkodó helyzetet, valamint az öko-címekkel kapcsolatban felmerülő főbb kérdéseket. Végezetül a jelentés meghatározza a halászati és akvakultúra-termékekre vonatkozó öko-címkerendszerhez kapcsolódó lehetséges intézkedési területeket, valamint értékeli azok megvalósíthatóságát.

2. ELŐZMÉNYEK

A közös halászati politika célja annak biztosítása, hogy a halászati és akvakultúra-tevékenységek hozzájáruljanak a hosszú távú környezeti, gazdasági és társadalmi fenntarthatósághoz.

Az öko-címek a fogyasztóknak nyújtott önkéntes tájékoztatás egyik formáját testesítik meg. Az öko-címek nem csupán a halászati és akvakultúra-ágazatban jelentek meg. Az elmúlt húsz év során számos területen alakultak ki közsférabeli és magánrendszerek. Az erdészet³ és az általános mezőgazdaság⁴ területén működő rendszerek kialakításuk és követelményeik tekintetében eltérnek a halászati és akvakultúra-rendszerektől, és normáikat tekintve sem hasonlók. A piaci jelenlét tekintetében a halászati és akvakultúra-termékek főbb öko-címeként hasonlóak az erdészet területén meglévő magánmárkákhoz, habár a logók ismertsége alacsonyabb lehet.

---

¹ Az Európai Parlament és a Tanács 2013. december 11-i 1379/2013/EU rendelete a halászati és akvakultúra-termékek piacának közös szervezéséről, az 1184/2006/EK és az 1224/2009/EK tanácsi rendelet módosításáról, valamint a 104/2000/EK tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről (HL L 354., 2013.12.28., 1–21. o.).

² http://ec.europa.eu/dgs/maritimeaffairs_fisheries/consultations/eco-label/index_en.htm

³ Például: Forest Stewardship Council (FSC – Erdőgazdálkodási Tanács), Programme for the Endorsement of Forest Certification (PEFC – az erdészeti tanúsítási rendszerek elfogadását célzó program).

⁴ Például: tisztességes kereskedelem, Roundtable on Sustainable Palm Oil (RSPO – Fenntartható Pálmaolaj Kereskedés).

A programok kormányok általi elismerését illetően ezek az ágazatok nem mutatnak eltérést a halászati és akvakultúra-ágazatban jelenleg uralkodó helyzethez képest, vagyis nincs jelenleg alkalmazott külön uniós rendelet, az ökológiai termékekre vonatkozó tanúsítás kivételével. A fogyasztóknak nyújtott önkéntes tájékoztatásra vonatkozó általános elv alkalmazandó, amely szerint a nyilatkozatoknak egyértelműnek és ellenőrizhetőnek kell lenniük.

Az ENSZ Élelmezési és Mezőgazdasági Szervezete (FAO) által meghatározott definíció értelmében az ökocímkék feljogosítják a terméket arra, hogy magán hordozza azt a logót vagy nyilatkozatot, amely igazolja, hogy gyártása a természet megőrzésére és a fenntarthatóságra vonatkozó szabványokkal összhangban történt. A tanúsítást harmadik fél végzi, ezzel garantálva, hogy a gyártási folyamat megfelel az előírt követelményeknek. Annak biztosítása érdekében, hogy a piacra kerülő, ökocímkével ellátott termékek tanúsított forrásokból származnak, olyan intézkedéseket kell bevezetni, amelyek biztosítják mind a termékek, mind pedig a termékek tanúsításának nyomon követhetőségét.

A halászati ágazatban az 1990-es években kezdődött el az ökocímkék használata. Míg az Európai Unióban az akvakultúrás ökológiai termelést 2010 óta szabályozzák⁵, a fenntartható akvakultúrával kapcsolatos tanúsítványok a 2000-es évek elején jelentek meg, és gyorsan fejlődnek. A két ágazat ökocímkézési gyakorlata eltérő, mivel eltérő fenntarthatósági szempontokat vesznek figyelembe. Miközben a halászati ágazat főként az állománymegőrzésre összpontosít, az akvakultúra-ágazat többnyire a gyártás során jelentkező esetleges negatív externáliákra helyezi a hangsúlyt, mint például a természetes ökoszisztémákban keletkező zavar vagy a vízszennyezés.

Az akvakultúra-termékekre vonatkozó ökocímkék jellegzetessége, hogy többségük magán- és nemzetközi jellegű, és szinte egyáltalán nincsenek olyan hatósági ökocímkék, amelyek megfelelnek a Nemzetközi Szabványügyi Szervezet (ISO) által a környezeti címkék és nyilatkozatok tekintetében meghatározott ISO 14024 I. típusú szabvány szerint a környezeti címkékre vonatkozóan előírt követelményeknek. 2014-ben az ISO is elkezdte kidolgozni a fenntartható tengeri halászatból származó termékek tanúsításával kapcsolatos minimális követelményekre vonatkozó szabványt, amely várhatóan 2017-2018 során kerül majd kiadásra.

Az utóbbi időben az ökocímkékbe elkezdtek beépíteni a fenntarthatóság holisztikusabb definícióját, amely már gazdasági és társadalmi szempontokat is magában foglal.

Az ökocímkék olyan környezetben működnek, amelyben a fogyasztók számos üzenetet kapnak a halászati és akvakultúra-termékek fenntarthatóságára vonatkozóan, ideértve a fogyasztóknak szánt útmutatókat, a nem kormányzati szervezetek által szervezett kampányokat és az önkéntes magatartási kódexeket. A fenntarthatóságra vonatkozó információk nagy mennyisége vitákat és zavart eredményezett. Ez a probléma más piacokon is jelentős. A címkék és környezeti

---

⁵ A Bizottság 710/2009/EK rendelete a 834/2007/EK rendelet részletes végrehajtási szabályainak megállapításáról szóló 889/2008/EK rendeletnek a tenyésztett víziállatok és a tengeri moszat ökológiai termelésére vonatkozó részletes szabályok megállapítása tekintetében történő módosításáról (HL L 204., 2009.8.6., 15–33. o.).

nyilatkozatok bőségevel szembesülve az uniós fogyasztók gyakran nehezen tudnak különbséget tenni a termékek között, és nem bíznak a rendelkezésre álló információkban. Ezenfelül a termékekre vonatkozó környezeti nyilatkozatok nem mindig felelnek meg a megbízhatóságra, pontosságra és egyértelműségekre vonatkozó jogi követelményeknek.⁶

3. UNIÓS ÉS NEMZETKÖZI SZINTŰ FELLÉPÉS AZ ÖNKÉNTES NYILATKOZATOKKAL KAPCSOLATBAN

Az elmúlt évtizedben az Európai Unió számos kezdeményezést indított el az önkéntes nyilatkozatok egyértelműségének és hitelességének támogatása érdekében, valamint hogy olyan eszközöket hozzon létre, amelyek lehetővé teszik a fogyasztók számára a tájékoztatáson alapuló választást, és hogy biztosítsa a fogyasztók magas szintű védelmét és a fogyasztói érdekeknek az EUMSZ 169. cikkével összhangban történő előmozdítását.

Az uniós jogszabályokat illetően olyan rendelkezések kerültek elfogadásra, amelyek kiterjednek a nyilatkozatok tartalmára és a nyilatkozatok harmadik felek általi tanúsítására is. A halászati és akvakultúra-termékekhez mellékelt fogyasztói tájékoztatásra vonatkozó szabályokat felülvizsgálták, és azok lehetővé teszik az önkéntes alapon történő környezeti tájékoztatást, feltéve, hogy a tájékoztatás világos, egyértelmű és ellenőrizhető⁷. Ezzel párhuzamosan akkreditációs követelmények kerültek kidolgozásra a tanúsítás területén. Ezek tartalmazzák azt a feltételt, hogy egyetlen nemzeti akkreditációs testületnek kell hatósági ellenőrzést gyakorolnia a tanúsító szervezetek felett⁸.

Nem jogszabályi kezdeményezések is kidolgozásra kerültek az önkéntes nyilatkozatokra vonatkozó iránymutatás érdekében. A fenntarthatóságot garantáló rendszerekre és a tisztességes kereskedelem tanúsítására vonatkozó uniós megközelítést 2009-ben mutatták be⁹. Hangsúlyozták e rendszerek önkéntes és nem kormányzati jellegének fenntartását, valamint az átláthatóság és a megfelelő tájékoztatás fontosságát. Ezt a nem jogszabályi jellegű megközelítést megerősítették a mezőgazdasági termékekre vonatkozó minőségpolitikáról szóló bizottsági közleményben¹⁰. Emellett a környezeti nyilatkozatokról folytatott többszereplős párbeszéd során végzett munka beépül a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokról szóló irányelv¹¹ e területen történő végrehajtását támogató bizottsági útmutató

---

⁶ Fogyasztói piaci felmérés a nem élelmiszer jellegű termékekre vonatkozó környezeti nyilatkozatokról: http://ec.europa.eu/consumers/consumer_evidence/market_studies/environmental_claims/index_en.htm

⁷ Egységes KPSZ-rendelet, 39. cikk (1) bekezdés, valamint 39. cikk (4) bekezdés.

⁸ Az Európai Parlament és a Tanács 2008. július 9-i 765/2008/EK rendelete a termékek forgalmazása tekintetében az akkreditálás és piacfelügyelet előírásainak megállapításáról és a 339/93/EGK rendelet hatályon kívül helyezéséről (HL L 218., 2008.8.13., 30–47. o.).

⁹ A Bizottság közleménye – Hozzájárulás a fenntartható fejlődéshez: a méltányos kereskedelem és a fenntarthatóságot garantáló nem kormányzati kereskedelmi rendszerek szerepe. COM(2009) 215, 2009.5.5.

¹⁰ A Bizottság közleménye a mezőgazdasági termékekre vonatkozó minőségpolitikáról, COM(2009) 234, 2009.5.28.

¹¹ Az Európai Parlament és a Tanács 2005. május 11-i 2005/29/EK irányelve a belső piacon az üzleti vállalkozások fogyasztókkal szemben folytatott tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatairól, valamint a

dokumentumba. Ezzel párhuzamosan támogatják a teljes életciklus alatti környezeti teljesítmény mérésére szolgáló módszerek kidolgozását¹², valamint elfogadásra kerültek a mezőgazdasági termékek és az élelmiszerek önkéntes tanúsítási rendszereire vonatkozó bevált módszereket tartalmazó útmutatók¹³. A vállalati társadalmi felelősségvállalásról folytatott párbeszéd¹⁴ is folytatódik az Európai Bizottság, a tagállamok, vállalkozások és egyéb érdekelt felek között.

Ezenfelül, az Európai Parlament kérésére 2016-ban a Bizottság kísérleti projektet indít a halászati és akvakultúra-termékekre vonatkozó önkéntes nyilatkozatok értékelésére. Ennek során feltárják, hogy a nyilatkozatok milyen mértékben vannak jelen a halászati és akvakultúra-termékek vonatkozásában, és mennyire felelnek meg a vonatkozó követelményeknek.

A nemrégiben elfogadott, körforgásos gazdaságra vonatkozó uniós cselekvési terv¹⁵ ismételten hangsúlyozta annak fontosságát, hogy lehetővé kell tenni a fogyasztók számára a tájékoztatáson alapuló választást. E kezdeményezés keretében az önkéntes uniós ökocímke felülvizsgálat tárgyát képezi¹⁶.

Az ENSZ Élelmezési és Mezőgazdasági Szervezete (FAO) nemzetközileg elismert iránymutatásokat határozott meg a halászati és akvakultúra-termékek ökocímkezésére vonatkozóan¹⁷, amelyek kidolgozásában az Európai Unió is jelentős szerepet játszott.

84/450/EGK tanácsi irányelv, a 97/7/EK, a 98/27/EK és a 2002/65/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvek, valamint a 2006/2004/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet módosításáról („Irányelv a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokról”) (EGT-vonatkozású szöveg) (HL L 149., 2005.6.11., 22–39. o.).

¹² A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak – A zöld termékek egységes piacának kialakítása; A termékek és a szervezetek környezeti teljesítményével kapcsolatos tájékoztatás fejlesztése COM/2013/0196.

A termék környezeti lábnyomának meghatározására szolgáló 26 kísérleti projekt egyike a halászati és akvakultúra-termékekkel foglalkozik.

¹³ A Bizottság közleménye – A mezőgazdasági termékek és az élelmiszerek önkéntes tanúsítási rendszereivel kapcsolatos bevált módszerekre vonatkozó európai uniós iránymutatások, COM 2010/C 341/04.

¹⁴ A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának. A vállalati társadalmi felelősségvállalásra vonatkozó megújult uniós stratégia (2011–2014), COM/2011/0681.

¹⁵ A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának. Az anyagkörforgás megvalósítása, a körforgásos gazdaságra vonatkozó uniós cselekvési terv, COM/2015/0614.

¹⁶ Az Európai Parlament és a Tanács 66/2010/EK rendelete az uniós ökocímkekről (HL L 27., 2010.1.30., 1–19. o.).

¹⁷ A FAO iránymutatása a tengeri halászból származó halak és halászati termékek ökocímkezésére vonatkozóan. 1. javított változat (2009), Iránymutatás a belvízi halászból származó halak és halászati termékek ökocímkezésére vonatkozóan (2011), Technikai iránymutatás az akvakultúra tanúsítására vonatkozóan (2011). A FAO megvitatta továbbá a belvízi és tengeri halászat ökocímkezési rendszereire vonatkozó értékelési keretrendszer tervezetét.

4. AZ ÖKOCÍMKÉVEL ELLÁTOTT HALÁSZATI ÉS AKVAKULTÚRA-TERMÉKEK PIACA

Jelenleg az EU az ökocímkével ellátott halászati és akvakultúra-termékek legnagyobb piaca. Az ökocímkével ellátott termékek piaci térnyerése azonban jelentős mértékben eltérő a különböző tagállamokban, és a fagyasztott, illetve feldolgozott termékekre koncentrálódik. A tengeri eredetű élelmiszerek fő fogyasztói (egy főre jutó fogyasztás) nem az ökocímkével ellátott termékek fő vásárlói. Például az olyan országokban, mint Franciaország, Olaszország, Portugália vagy Spanyolország, ahol a fogyasztók többnyire friss termékeket vásárolnak, az ökocímkék és a tanúsítványok szerepe elhanyagolható¹⁸. Másrészt azonban egyes tagállamokban, például Németországban és az Egyesült Királyságban elterjedtek az ökocímkével ellátott termékek¹⁹.

Egyéb fogyasztói tájékoztatási eszközökhöz képest viszonylag korlátozott az ökocímkék száma. A piaci részesedés növekedése csak néhány rendszert érint.

Jelenleg elsősorban a következő magánszervezetek bocsátanak ki saját ökocímkéket: a Tengergazdálkodási Tanács (MSC), amely 2014-re vonatkozóan 8,8 millió tonna kifogott vadon élő hal tanúsítását jelentette be (ami a globális kirakodások 10 %-a), a Friend of the Sea (FoS), amelyre vonatkozóan a FAO által rendelkezésre bocsátott adatok szerint 2011-ben nagyjából 10 millió tonnányi termék tanúsítása történt meg, a GLOBALG.A.P. Aquaculture Standards, amelyre vonatkozóan az adatok 2013-ban több mint 2 millió tonna termék tanúsítását mutatják, és az Akvakultúra-gazdálkodási Tanács (Aquaculture Stewardship Council, ASC), amely több mint 400 000 tonnányi termék tanúsítását jelentette be 2014-ben. A közelmúltban az Unió tagországaiból származó termelők is elindították a tanúsítási folyamatot a termékeikre vonatkozóan, főként halászatban, ami új piaci tendenciát jelez, mivel mindezidáig az Unióban értékesített, ökocímkével ellátott termékek nagy része importált termék volt.

Ezek a rendszerek bizonyos fajcsoportokra specializálódnak. Míg az MSC ökocímkéi főként a fehér húsú halakat (a globális fogások 45 %-át tanúsítva) és a kisméretű nyílt vízi fajokat érintik, addig az FoS a hallisztágazatot ellátó halászatra összpontosít, de tevékenysége a tonhal, a garnélarák és a fűrészes garnélarák, a kagylók és a lazac címkézésére is kiterjed. Az akvakultúra területén a GLOBALG.A.P tevékenysége főként a cápaharcsa, a tilápia, a lazac és garnélarák címkézéséhez kapcsolódott, az ASC ökocímkéi pedig ugyanezeket a fajokat, valamint a kagylókat és a pisztrángot érintették. Vannak arra utaló jelek, hogy együttműködés indul ezek között a rendszerek között a közös kritériumok és a kölcsönös elismerés tekintetében.

Az elmúlt évek során néhány ország már hatósági ökocímkéket hozott létre a halászati és akvakultúra-termékek vonatkozásában. Mindezidáig nem jelent meg nagyszabású közszférabeli rendszer a magánszervezetek által kibocsátott tanúsítás alternatívájaként. Az Unión belül 2014 végén Franciaország elindított egy hatósági

---

¹⁸ A Tengergazdálkodási Tanács (Marine Stewardship Council – MSC) bejelentése szerinti piaci részesedés 1 % alatti.

¹⁹ Az MSC bejelentése szerint a piaci részesedés meghaladja a 35 %-ot Ausztriában, Belgiumban, Dániában, Németországban, Svédországban, Hollandiában és az Egyesült Királyságban.

ökocímket a halászati és akvakultúra-termékek vonatkozásában. Korai még azonban megítélni ennek a potenciális piacát.

5. AZ ÖKOCÍMKÉKKEL KAPCSOLATBAN FELMERÜLŐ FŐ KÉRDÉSEK

Az elemzés és konzultáció során a halászati és akvakultúra-termékek tekintetében jelenleg létező ökocímkekhez kapcsolódóan az alábbi három fő kérdésre világítottak rá: a) a nyilatkozat hitelessége, b) az üzenetek sokféleségéből fakadó zavar, valamint c) a piacra lépés, ideértve a költségeket is.

- a) A hitelesség kérdése a megtett nyilatkozat érvényességéhez kapcsolódik. Az ökocímke-rendszerek a fogyasztók környezeti kérdésekkel kapcsolatos tájékoztatásának legstrukturáltabb formáját jelentik. A hitelességet a rendszer felépítése alapozza meg, ideértve annak normáit, és a tanúsítási folyamat átláthatóságát.

A hitelesség biztosítása kulcsfontosságú a kiskereskedők számára, mivel az a márkakép lényeges eleme. Ennélfogva a nyilatkozat hitelessége kihat magának a kiskereskedőnek a hitelességére. Érdekes megfigyelni, hogy a tanúsított termékek nagy részét nem logóval értékesítik, és így a tanúsítás inkább a vállalkozások közötti kapcsolat részét képezi, és nem annyira a fogyasztók tájékoztatásának egy formáját jelenti.

- b) A zavar gyakran az ökocímkek megfigyelt sokféleségéből ered, valamint abból a tendenciából, hogy nem különböztetik meg az ökocímkeket más, a vállalkozások és fogyasztók tájékoztatását szolgáló kezdeményezésektől, mint amilyenek a fogyasztóknak szánt útmutatók vagy a nem kormányzati szervezetek által szervezett kampányok.

A zavar másik forrása az ökocímkek tartalmában és céljában lévő különbség lehet. Ez a potenciális zavar áthatja az ellátási lánc minden szintjét. A termelők esetleg nem tudják, hogy melyik ökocímke-re vonatkozóan szerezzenek tanúsítást, mivel ez a kiskereskedők választásától és az egyes piacok sajátos jellemzőitől függ. Ugyanakkor viszont a kiskereskedőknek olyan ökocímkeket kell választaniuk, amelyek a legjobb biztosítékot nyújtják a róluk alkotott kép szempontjából. Végezetül pedig a fogyasztók esetleg nincsenek tisztában azzal, hogy mit jelentenek az egyes ökocímkek.

Tekintettel arra a problémára, hogy el kell dönteni, melyik konkrét környezeti szempontra kell összpontosítani, és hogyan kell átvinni az üzenetet, ez többszörös tanúsítást és különböző üzeneteket eredményezhet. Ennek a hátránya, hogy zavar keletkezik, ami végső soron plusz költségeket eredményezhet a szereplők számára, valamint a nyilatkozatokkal szembeni bizalmatlansághoz vezethet.

- c) A harmadik probléma a piacra lépéshez és a szereplők által viselt költségekhez kapcsolódik. Az ökocímke-rendszerek keretében történő tanúsítás ellenőrzésekkel, vizsgálatokkal és értékelésekkel jár. Ezenfelül egyéb költségek is felmerülhetnek, pl. az ökocímke logójának használatáért. Ez a folyamat olyan költségekkel és adminisztratív teherrel jár, amely nem feltétlenül jelenik meg a termelő értékesítési áraiban. A tanúsításhoz kapcsolódó költség különös jelentőséggel bír a kisüzemi termelők számára. Vannak rendszerek, amelyek saját forrásaikat felhasználva

hoztak létre tájékoztató programokat, a nem kormányzati szervezetek pedig aktívan támogatják a kisüzemi termelők tanúsítását.

A tanúsítás emellett alapvető fontosságúvá vált a termelők és kereskedők számára olyan piacokra történő értékesítés tekintetében, amelyek egyébként zártak és alulértékelték maradnak.

Ugyanakkor pedig lehetőséget biztosít a termelők számára arra, hogy megkülönböztessék termékeiket és új piacokat érjenek el.

6. A HATÓSÁGOK LEHETSÉGES INTÉZKEDÉSEI

Az elmúlt évtizedben uniós és nemzetközi szintű kezdeményezések születtek a környezeti nyilatkozatok kezelése érdekében. A fenti 3. pontban leírtak szerint ezek között szerepel, hogy az Európai Unió számos jogalkotási és nem jogalkotási aktust fogadott el.

A megvalósíthatósági elemzés céljából három uniós fellépési alternatíva került meghatározásra: a rendelkezésre álló eszközök hatékony felhasználása, a minimális követelmények kidolgozása és lehetőség szerinti alkalmazása, valamint egy uniós szintű ökcímke létrehozása.

6.1. 1. alternatíva: Nincs változás – a jelenlegi jogszabályok alkalmazása és a rendelkezésre álló eszközök hatékony felhasználása.

A halászati és akvakultúra-termékekre vonatkozó ökcímkék területén az egyik lehetséges uniós intézkedés a meglévő rendeletek ellenőrzésének megerősítését és a rendelkezésre álló eszközök végrehajtásának további támogatását foglalná magában, ideértve pl. az Európai Tengerügyi és Halászati Alap (ETHA) 68. cikke szerinti marketingintézkedéseket. Az önkéntes nyilatkozatok értékelése és ellenőrzése hatékonyan bizonyulhat a hitelesség erősítésében. A szereplők és a fogyasztók mindkét esetben biztosan jól járnának.

A többszörös üzenetekből eredő zavar elkerülése csak korlátozottan valósulna meg: lehetőség lenne ugyan a termékcímkéken szereplő nyilatkozatok tartalmának ellenőrzésére, más tájékoztatói formák azonban, amelyek kívül esnek ezen a körön, nem kerülnének ellenőrzés alá.

A szereplőket terhelő költségek tekintetében a rendelkezésre álló finanszírozási lehetőségek hatékony kihasználása lehetővé tenné a termelők számára új piacok elérését, miközben csökkennének számukra a tanúsítás során felmerülő költségek. Az uniós termelők az ETHA-n keresztül vehetnek igénybe tanúsításhoz nyújtott támogatást, a fejlődő országok termelői pedig fejlesztési programokon keresztül.

Fel lehetne térképezni annak a lehetőségét, hogy a halászati és akvakultúra-termékek bevonásra kerüljenek a meglévő uniós ökcímkerendszerbe, tekintettel arra, hogy az élelmiszerek már szerepelnek benne. A kritériumok kidolgozása során nyert jelenlegi tapasztalat azt mutatja, hogy az új kritériumok kidolgozásának folyamata legalább 3 évig tartana és forrásbefektetést igényelne. Nem szabad figyelmen kívül hagyni, hogy az

akvakultúrás ökológiai termelést már szabályozzák, és egy 2011-ben végzett elemzés nem jutott meggyőző megállapításra az élelmiszerek környezeti teljesítményére kiterjedő uniós ökocímke-kritériumok kidolgozásának megvalósíthatóságát és hozzáadott értékét illetően²⁰.

A meglévő uniós jogszabályok és eszközök felhasználásával teljesülnének a hozzáadott értékre, szubszidiaritásra és arányosságra vonatkozó kritériumok. Másrészt viszont további finanszírozásra lehet szükség az ellenőrzési tevékenységekhez, melyek során ellenőrzik, hogy az önkéntes nyilatkozatok megfelelnek-e a hatályban lévő jogszabályoknak.

6.2. 2. alternatíva: Az Unió által meghatározott minimális követelmények

Ez az alternatíva annak a lehetőségét vizsgálja, hogy az EU minimális követelményeket határozzon meg a halászati és akvakultúra-termékekre vonatkozó fenntarthatósági nyilatkozatokkal kapcsolatban. Ez a lehetőség koherens keretet biztosítana a nyilatkozatok tartalmának összevetéséhez.

Az e területen megvalósuló fellépés hatékonyan kezelné a környezeti nyilatkozatok természetéből adódó esetleges zavart, csökkentve ezáltal a fogyasztókban keltett bizalmatlanságot. Megoldaná továbbá a hitelesség problémáját is, mivel a tanúsítási folyamatok érvényes, vonatkozó követelményeken alapulnának. Ugyanakkor azonban nem foglalkozna a termelőt terhelő tanúsítási költségekkel.

Ez az alternatíva olyan fenntarthatósági szabványok meghatározását jelentené, amelyek figyelembe veszik a FAO e területen érvényes iránymutatását, valamint a közös halászati politika keretében már meghatározott mutatókat. Ez uniós szinten két szabványrendszer kidolgozását jelentené a halászatra és akvakultúrára vonatkozóan, tekintettel a két termelési módszerben rejlő különbségekre.

Ez a megoldás kiterjedt előkészületekkel és konzultációkkal járna - ideértve a szabványok rendszeres időszakonként történő felülvizsgálatát -, valamint új uniós jogalkotási aktusok elfogadásával.

Alternatív megközelítési lehetőség lehetne a tanúsítási folyamat minimális követelményeire való összpontosítás. Ezt az alternatívát már megvalósították uniós és nemzetközi szintű fellépésen keresztül. A hatályban lévő jogszabályok biztosítják a tanúsítási folyamat kritikus lépéseinek ellenőrzését. Már léteznek a rendszer fejlesztésére, a követelményekre és a megfelelő nyilatkozatokra vonatkozó részletes ajánlások. A Nemzetközi Szociális és Környezeti Akkreditációs és Címkézési Szövetség (ISEAL) kódexe, valamint a FAO iránymutatása tartalmazza a hitelesítésre vonatkozó bevált módszerek példáit is, amelyek beépítésre kerülnek az ISO folyamatban lévő munkájába.

A Bizottság számára egy másik lehetőséget jelenthet az ajánlások és bevált módszerek bemutatása. Az ilyen nem jogalkotási jellegű kezdeményezés magában foglalhatná a halászatban és akvakultúrában alkalmazott

---

²⁰ http://ec.europa.eu/environment/ecolabel/documents/EUEB_position_on_food_final.pdf

ökocímkézésre vonatkozó nemzetközi referenciákat, és hasonló megközelítést érvényesíthet az élelmiszer és nem élelmiszer jellegű termékekhez kapcsolódó környezeti nyilatkozatok területén. Ez növelhetné az átláthatóságot és elősegíthetné az ökcímkerendszerek, az ellátási láncban részt vevő szereplők és a hatóságok közötti egyetértést. Ennek során az előző alternatívák kapcsán leírtakhoz hasonló konzultációkra és előkészületekre lenne szükség, viszont ez nem igényelne jogalkotást.

6.3. 3. alternatíva: Az Unióra kiterjedő ökcímkerendszer létrehozása

A halászati és akvakultúra-termékek vonatkozásában egy önálló, az egész Unióra kiterjedő önkéntes ökcímkerendszer megalkotásához szükség lenne a követelmények meghatározására. Ezenfelül szükség lenne még a felülvizsgálati, tanúsítási, címkézési és vitamegoldási eljárások, valamint az új rendszert népszerűsítő intézkedések kidolgozására. A rendszer hatókörének ki kell terjednie a halászatra és az akvakultúrára, valamint az Unión belül értékesített valamennyi termékre, függetlenül azok származásától. Különösen érvényes ez erre az ágazatra, tekintettel arra, hogy az Unió halfogyasztásának 65 %-a importból származik, valamint arra, hogy a fejlődő országok az ellátás tekintélyes részét képviselik.

Az e területen megvalósuló fellépés kedvező irányban befolyásolhatja az ökcímkék hitelességét, mivel egy közsférabeli rendszer létezése magasabb színvonalat és magasabb tanúsítási teljesítményt eredményezne. Egy hatósági ökcímke jelenléte a piacon csökkenthetné a zavart a környezeti nyilatkozatok tartalmát illetően. Ugyanakkor azonban nem egyértelmű, hogy lenne-e bármilyen hatása a fogyasztóknak nyújtott egyéb típusú környezeti információkra, illetve az sem, hogy hová lenne ez beilleszthető a piacon, ahol már számos elismert címke létezik. A szereplőket terhelő tanúsítási költségek tekintetében bizonyos megtakarítást lehetne elérni a logó használatát illetően, mivel ez egy hatósági logó lenne. A termékek tanúsításához kapcsolódó költségek azonban talán nem változnának jelentősen.

Az uniós szintű rendszer nem szab gátat az ökcímkék sokféleségének, és egy újabb címke bevezetése a piacon talán tovább növelné a helyzet bonyolultságát. Ezen belül pedig különösen az ökológiai logót veszélyeztetné. Másfelől azonban a halászati és akvakultúra-termékekre vonatkozó külön hatósági ökcímke jelenlétével bővülne a termelők és kiskereskedők számára jelenleg rendelkezésre álló választék, és csökkenne annak a kockázata, hogy a bevált, magánszervezetek által kibocsátott ökcímkék túl meghatározóvá válnak.

Ennek az alternatívának a megvalósításához új jogszabály elfogadására lenne szükség, valamint erőforrásokat kellene biztosítani a rendszer működtetéséhez. A halászati és akvakultúra-termékeket célzó uniós szintű ökcímke kidolgozásának, megvalósításának és népszerűsítésének költségei hasonlóak az ökológiai termékekre vonatkozó tanúsítás és az uniós ökcímke megvalósításának költségeihez, és jelentősek a bemutatott egyéb lehetőségekhez képest.

7. KÖVETKEZTETÉSEK

A halászati és akvakultúra-termékekre vonatkozó ökocímkék egyre fontosabbá váltak az elmúlt évtized során. Ma már jelentős az ökocímkével ellátott termékek száma, habár ezek bizonyos uniós piacokra és termékekre összpontosulnak. Ugyanezen időszak során az EU számos rendeletet fogadott el és kezdeményezéseket indított a fogyasztóvédelem előmozdítása és a környezeti információnyújtás szabályozása érdekében. Globálisan, más ágazatokkal együtt vizsgálva nem állapíthatók meg jelentős sajátosságok a halászati és akvakultúra-termékek ökocímkéire vonatkozóan.

Ma a halászati és akvakultúra-ágazatban jelen lévő ökocímkék többszörös célt szolgálnak: garanciát nyújtanak a kiskereskedők számára az általuk értékesített termékek fenntarthatóságára vonatkozóan. Ugyanakkor a kiskereskedők arra használják ezt a garanciát, hogy fogyasztói tájékoztató kampányaik során hangsúlyozzák a fenntarthatósági szempontokat, valamint hogy megvédjék márkájukat. Ezenfelül tájékoztatják a fogyasztókat a termék fenntarthatósági teljesítményére vonatkozóan. Az ökocímkék továbbá lehetővé teszik a termékek megkülönböztetését a piacon, és segítséget nyújtanak a fogyasztóknak a választásban.

A fogyasztók szerepét nagyra tartják, és gyakran feltételezik az ökocímkék iránti igényt. A kritikus kapcsolódási pont azonban az ellátó és a kiskereskedő között áll fenn. Az ökocímkék segíthetnek a kiskereskedő alapú tanúsítás vagy öntanúsítás további elburjánzásának megakadályozásában.

A jelentés számos problémára rávilágít az ökocímkékkel kapcsolatban. Először is a nyilatkozatok hitelessége egy megbízható tanúsítási folyamathoz kapcsolódik. Másodsor, a zavar az ökocímkék megfigyelt sokféleségéből, valamint az egyéb kommunikációs eszközök párhuzamos használatából és az ökocímkék tartalmában és céljában lévő különbségekből ered. Végezetül pedig a tanúsításhoz kapcsolódó költségek jelentősek lehetnek a termelők számára, habár az ökocímkével ellátott termékek értékesítése új piacokat nyithat meg számukra.

Ebben a jelentésben **a hatóságok által megvalósítható három fellépési alternatíva** került elemzésre, amelyek különböző eredményekhez vezetnek az Unió számára hozzáadott érték, költségek, szubszidiaritás és arányosság tekintetében.

Az **első alternatíva** – nincs jogszabályi változás, és a rendelkezésre álló eszközök hatékony felhasználása – hatékonyan bizonyulhat a nyilatkozatok hitelessége szempontjából, de nem javítaná a többszörös üzenetektől fakadó zűrzavart, mivel a meglévő uniós rendeletek hatályán kívül eső fogyasztói tájékoztatásra nem vonatkozna az ellenőrzés. A költségek tekintetében a közpénzek felhasználása segíthetne a termelőket terhelő tanúsítási költségek csökkentésében.

Ez az alternatíva kielégíti a hozzáadott érték, a szubszidiaritás és az arányosság kritériumait, mivel már elfogadott jogszabályon alapul. Másfelől azonban további finanszírozásra lehet szükség az élelmiszer-címkéken szereplő önkéntes tájékoztatás ellenőrzésének megerősítéséhez.

A **második alternatíva** – minimális követelmények meghatározása a fenntarthatóság és a tanúsítási folyamat vonatkozásában – olyan kérdésekkel foglalkozna, mint az esetleges zavar és a hitelesség. Ez kiterjedt előkészítést,

valamint új jogszabályok, illetve uniós szintű ajánlások elfogadását foglalná magában. Alternatív lehetőségként hasonló célkitűzések lennének elérhetők a jelenleg kidolgozás alatt álló nemzetközi szabványok támogatásával.

A harmadik alternatíva – a halászati és akvakultúra-termékekre vonatkozó önálló, az egész Unióra kiterjedő ökcímkerendszer létrehozása – pozitívan befolyásolná az ökcímkek hitelességét ösztönzők kidolgozása és hatékony hatósági ellenőrzés révén. A környezeti nyilatkozatok tartalmából eredő zavar is kezelhető lenne, azonban nem egyértelmű, hogy lenne-e bármilyen, a fogyasztóknak nyújtott egyéb típusú környezeti információkra gyakorolt hatás. A tanúsítási költségek tekintetében csupán korlátozott mértékű megtakarítás lenne elérhető.

Egy ilyen uniós szintű rendszer létrehozásához új jogszabály elfogadására lenne szükség. Tekintettel arra, hogy az ökcímkével ellátott termékek piaci térnyerése a különböző tagállamokban eltérő, valamint a nemzeti rendszerek megvalósítása a korai szakaszban tart, a szubszidiaritás szempontjából vitatható az uniós szintű fellépés. Hasonlóképpen, a kifejezett piaci kudarcok azonosíthatatlansága is kérdéseket vet fel az uniós fellépés hozzáadott értéke, valamint ennek a választási lehetőségnek az arányossága tekintetében. Ennek az alternatívának a költségei jelentősek a másik két alternatívához képest.

A közös halászati politikának legkésőbb 2020-ig kell eredményeket felmutatnia a fenntarthatóság terén, részben a hatósági címke, mint a fenntarthatóságot meghatározó tényező iránti igény csökkentésével. Továbbá az Uniónak a környezeti fenntarthatóság javításában a közös halászati politikán és a fenntarthatóság értékelésére szolgáló kritériumok megállapításán keresztül játszott kettős szerepe következetességgel kapcsolatos problémákat vethet fel.